

Harmadik rész: a bibliográfiai osztályozások és rendszerező /hierarchikus/ katalógusok.

Ez a rész felöleli a bibliográfiai osztályozást és az ETO rendszert, a könyvek osztályozásának szovjet rendszerét, az ETO katalógusok készítésének elméletét és gyakorlatát.

Negyedik rész: a szakozás és a tárgyszókatalógusok.

Ebben a részben oktatják az információkereső rendszerek egységes nyelvezetét, a tárgyszókatalógusok felépítését, módszertani kérdéseket és a tárgyszókatalógusok szervezését.

Ötödik rész: az információkereső rendszerek gépesítésének kérdései.

Itt elsősorban az információkereső rendszerek gépesítésének és automatizálásának kérdéseit oktatják a deskriptoros információkereső rendszerek nyelvi kérdéseivel összhangban.

Az Intézetben oktatott "könyvtári katalógusok és információkereső rendszerek" c. komplex tárgy természetesen szorosan kapcsolódik a "könyvtárügy logikai-matematikai alapjai" és a "könyvtárosi munka gépi eszközei" c. tanfolyamokhoz. Ez az oktatási forma a gyakorlatban bevált, de a továbbfejlesztésén is dolgoznak.

/Naucsnuie i Tehnicseszkie Biblioteki SzSzSzR, 1974. 8.sz.
p.24-28./

OSZTÁLYOZÁS

Az ETO belső felépítése közeledjék
a világ szakirodalmának tagozódásához

Az ETO korszerűsítésével kapcsolatban értékes tevékenységet fejt ki a FID. Az Osztályozási Bizottság /CC/ számos szakbizottságában részt vesz a kapitalista és szocialista világrendszerek sok szakértője. Sajnos az ETO fejlődése nem egyenletes, nem kiegyensúlyozott, sok függ az egyes szakbizottságok aktivitásától.

A KGST tagországok közös kutatási tervének 1-26.1 témája keretében felmérték* az 1971. évben megjelent szakirodalmat mennyiségi-

* SIMANDL, D. - KOFNOVEC, L.: Vyzkum struktúry MDT pro polytematické fondy. Praga, UVTEI, 1974. 34 p. 4 mell. /Az ETO struktúrájának vizsgálata politematikus állományok szempontjából/

leg és ETO szerinti bontásban. A gondos felmérés adataiból következtetéseket lehet levonni elsősorban arra nézve, hogy az ETO melyik osztályát kell tovább részletezni, illetve az általánosan használatos un. középkiadás számára melyik osztály szerepelhet a mostaninál rövidebb formában. A munkának azonban ennél több hasznos vonása is van, amelyekre még kitérünk.

A kutatás alapelve a következő: az olyan osztályozási táblázat, amelynek szerkezeti felépítése /strukturája/ maximális mértékben egyezik a világ szakirodalmának mennyiségi tagozódásával, elősegítheti a nagykönyvtárak politematikus információs állományának tökéletesebb rendszerezését, a pontosabb, gyorsabb és hatékonyabb információkeresést, tehát a felhasználók kérdéseinek gyorsabb és teljesebb megválaszolását.

A szakirodalom felmérését úgy végezték, hogy összeszámolták a referálólapokban megjelent referátumokat, és ezeket az adatokat ETO szerint csoportosították. Egy ETO osztályba, alosztályba természetesen több referálólapból jutottak adatok, amelyeket megfelelően mérlegettek aszerint, hogy melyik referálólap mennyire válogat, mennyire törekszik egy-egy ETO osztályban a teljességre, és gyakorlati becsülés segítségével igyekeztek meghatározni osztályonként az odavágó művek /dokumentumok/ vagy /dokumentumrészek/ mennyiségét egy évre számítva.

Felhasználtak un. "nagy" referálólapokat, mint a Referativnűj Zsurnál és a Bulletin Signalétique, amelyek 150, illetve 41 tematikai sorozatban jelennek meg, majd tudományágaikat, mint pl. Chemical Abstracts, Index Medicus, Agricultural Abstracts stb., végül szűkebb ágazataikat, amilyeneket pl. a papíripar, a hegesztés, a korrózió stb. témában adnak ki. A könyvtérési mennyiségi adatait az UNESCO-évkönyv bontása szerint vették figyelembe.

A szóban forgó kutatási zárójelentés egyik hasznos mellékterméke a közölt táblázatban a számadatok mellett található utalás arra, hogy a részadatok melyik referálólapból származnak. A referensz könyvtáros tehát a táblázat valamelyik ETO osztályát kikeresheti, és ott több olyan referálólapra való hivatkozást talál, amely a téma szempontjából fontos referensz forrás.

A referálólapok jegyzéke is megtalálható. Ez közel 220 címet tartalmaz anélkül, hogy a Referativnűj Zsurnál és a Bulletin Signalétique sorozatait részleteznék.

A felmérés összesítése ETO főosztályonként bontva:

ETO főosztály	Egy év megjelent dokumentumainak száma	%
0	15 000	1 087
1	15 000	1 087
2	10 000	0 725
3	85 000	6 159
Átvitel	125 000	9 058

	Áthozat	125 000	9 058
4		-	-
5		400 000	28 986
6		760 000	55 072
7		35 000	2 536
8		30 000	2 174
9		30 000	2 174
	Összesen	1 380 000	100,000

Az ETO szerinti bontás természetesen részletesebb, talán úgy jellemezhető, hogy 2-4 tizedesig terjed. Összesen majdnem 300 ETO szakcsoportra terjed ki, amelyek mindegyikében a fent említett módszerrel meghatározták az odavágó dokumentumok számát és az 1 380 000 végösszegre vonatkoztatott százalékarányát.

Ezután mind a 300 ETO szakcsoportra vonatkozóan feljegyezték, hogy egy konkrét szakcsoportban összesen hány fő táblázati ETO-jelzet van, s a középkiadás 33 913 végösszegére vonatkoztatva e szám hány százaléknak felel meg.

Ennek a számításnak az alapján új táblázat készült. E helyütt nem lehet - bár érdekes lenne - mind a 300 ETO szakcsoport táblázatát közölni, de az összesítést bemutatjuk:

ETO osztály	Jelenleg hány jelzetet tartalmaz	Módosítás után hány jelzet lenne optimális	A jelenlegi százalékos	A szakirodalom megoszlása
0	578	369	1 704	1 087
1	536	369	1 581	1 087
2	648	246	1 911	0 725
3	4 755	2 089	14 021	6 159
4	-	-	-	-
5	6 544	9 830	19 296	28 986
6	18 578	18 676	54 781	55 072
7	1 586	860	4 677	2 536
8	413	737	1 218	2 174
9	275	737	0 811	2 174
Összesen	33 913	33 913	100 000	100 000

Egy rövid részletet ragadunk ki a részletezésből, talán a legérdekesebb változásokat mutató fizika területéről:

1	2	3	4	5
53	1 381	2 457	4 072	7 246
531	181	123	0 534	0 362
532	98	197	0 289	0 580
533	96	172	0 283	0 507
534	83	49	0 245	0 145
.				
.				
539	194	860	0 572	2 536
.1	91	369	0 268	1 087

Egy ETO középkiadás szerkesztésekor figyelmet érdemel az itt röviden ismertetett felmérés. Hiszen ha az ETO 521 témakörben a megjelent dokumentumok százalékaránya csak 0,362 %, akkor a jelenlegi 181 ETO jelzetnél kevesebb is elegendő /120 körül, ahogy a mechanika szakértői azt arányosnak találják/. Ugyanakkor az ETO 539 és 539.1 témakörben a legújabb évek irodalmi termése felfutott, a 194, illetve 91 jelzet helyett 860, illetve 370 körüli jelzet méltányosabbnak, hasznosabbnak látszik.

Tudjuk, hogy az ETO sok vitás kérdése ezzel nem oldódik meg, de a kutatók nagy munkáját értékes hozzájárulásnak tartjuk az ETO fejlesztéséhez.

Dezső László

A szakirodalom alapján készített hírek és közlemények összeállításában az alábbi munkatársak vettek részt:

Gara Andor
Görög Ibolya

Lázár József
Takáchné, Tóth Mária

Viszocsek Valerij
Völgyes Tamás